

Геньба Любов Григорівна — член Національної спілки письменників України, автор п'яти поетичних збірок: "Грушеве" (1992 р.), "Іменем твоїм" (1995 р.), "Паралель" (1999 р.), "Повези мене у Красиве..." (2006 р.), "Душа іде на сповідь" (2006 р.). Написана низка пісень у співавторстві з композитором і виконавцем Анатолієм Сердюком. Популярними стали "Весняний вальс", "Оксаночка", "Танго Кохання".

Народилася 28 лютого 1960 року у селі Грушеве за 7 км від районного центру Гуляйполя, у сім'ї хліборобів.

У 2003 р. разом з самодіяльним композитором Тетяною Бекіровою випустили компакт-диск "Трояндовий гріх".

Освіта: З відзнакою закінчила Мелітопольське училище культури, а також отримала червоний диплом філологічного факультету Запорізького національного університету.

Працює директором Гуляйпільського районного краєзнавчого музею. Голова районного літературного об'єднання.

Відзначена багатьма нагородами за розвиток культури і духовності у рідному краї.

Голосом степу про любов

Валентина Кравченко,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української літератури

Запорізького національного університету

*Я — голос вітру, серце степу,
Я — голос сонця і води.*

Л.Геньба

Ковиловий степ — маленьке диво на гуляйпільщині. Він прокидається рано-рано, наповнюється багатоголоссям птахів, дурманить запахом трав. Тиша порушується тільки вітром, який закосичує його весною, обсіпає жаром влітку, замітає снігом. Такий мінливий, теплий і рідний — ціле життя...

Музика степу — в кожному вірші Любові Геньби. Вона, обвітрена сонцем, горда і сильна, чиста, як та джерельна вода, "голосом віків землі своїй молиться", дарує красу людям. Вона звідти, де загубилася в степах маленька жменька на землі — рідне село Грушеве, що нагадує про себе навесні лише краплями тюльпанів кольору кохання та білим цвітом груш, які проросли в її душі. Її хвилює все, що є життям. Залюблена в землю, в людей, вона сповідує вічне — "як падать — стрімголов, а як злітати — угору". Чого ж більше в її житті?

— Любові!.. Бо ж вона сама — Любов.

Про любов не можна говорити, мало любові чи багато любові. Можна лише констатувати: любов є, або любові нема. Любов співає теж завжди одним голосом — і в часи Соломона, і сьогодні. І коли спостерігаєш за діалектикою буття у творах Л.Геньби, розумієш, що життя закінчується там, де закінчується любов. Її ліричний герой охоплений солодкою мукою глибоких і щирих почуттів, його найменші порухи душі налаштовані на кохання. Там же, де з'являється зрада, через невимовний щем мандруємо до душевного спустошення,

аж до крику і надриву. Отож, і "Цвіте терен...", і "Повінчані степом" сприймаються як частини одного великого життєрозмислу, як дві сторони одного життя — трагедія душі, а точніше, її смерть і апофеоз любові.

Л.Геньба зуміла витворити свій художній світ, виразний і чіткий, у якому немає напівтонів, напівлюбові, хоча її світ рельєфний. У всьому, навіть у втратах вона шукає позитиву. І тому аура її художнього світу має високу консистенцію, через що вона наділена надпотужною здатністю не просто настроювати душу, а й лікувати. Сила світла, яке пробивається навіть крізь розпач ліричного героя через втрату коханого, хоча його душа плаче, — зіграє. І від цього оптимізм.

Уже в авторському підзаголовку "міні-п'єса на одну дію, довжиною у життя", що вказує на жанрово-стилістичне спрямування твору "Цвіте терен...", закодована народна мудрість. Наголошуючи, що дія відбуватиметься дуже коротко, вона тільки одна, поетеса стверджує її довготривалість, акцентує на її всезрозумілості, всежиттєвості, чим підсилює драматичність. Драматична поема про втрачену любов позначена справжньою художністю, наділена здатністю настроювати душу на її сприйняття чи несприйняття, але однозначно — "не колоти ноги босі по стерні ... життя".

Хвилює авторське дитинне сприймання болю, емоційна свіжість, зорова і символічна ясність. Коли любов наповнює душу, квітує цвіт. А коли терен цвіте? Відомі символи: білий цвіт означає чистоту і цнотливість, терпкість ягід — і така ж любов з присмаком гіркоти, а опалий цвіт — кінець любові. Але, природно,

що терновий цвіт з часом облітає, так і кохання зникає. Наступної весни знову щедро зацвіте терен; і цей коло-обіг життя повториться, він вічний, а кохання і втрата стоять поруч. Ніхто й ніколи не може і не хоче з цим змиритися, але чим глибший біль, тим міцніша любов. Шкала виміру глибини духовного життя у поетеси надто висока.

Що ж сталося у тому світі, де співіснують три Любові?

Поема "Цвіте терен..." починається з прологу, перші два рядки якого одночасно є композиційною розв'язкою: "Душа тоді намаялась достроку, / Наплакалася, настраждалась, ой!". А далі дія умотивується спомином. Біль нестерпний, бо душа страждає в травні, коли абсолют всесвіту налаштований на красу. Метафоричність мови допомагає поетесі розбудувати цю красу — гукає небо білобоке, грають музики, навкруг медові трави, там "коник випасає лободу", — і тому все під силу героїні, яка "бїду руками розведе".

Авторка стверджує прописну істину, що дорога юності легка, життю треба тільки радіти, важкою ж буде лише старість, коли вона самотня. Тепер все налаштовано на добро. У творі логічно наголошено вмотивовані дієслівні ряди, контамінація яких допомагає пришвидшити темп і проспівати гімн життю: весна співала, раділа, пригрїла, а я любити вчилась, звалась мила. Щаслива зустріч закінчується створенням родини, благословенної Богом. Авторське небагатослів'я допомагає зрозуміти сутність всепоглинаючого "бути" (воно присутнє в кожному рядку і зовсім не зайве, бо виконує основну стверджувально-називну функцію):

І були ж у нас білі шати,

І на покуті янголята.

І застїлля було й похмілля.

І празники були й недїля.

Не ділили твоє, моє...

Все було, як було, і є.

Варто лиш наголосити, що дієслово "було" тут вжито вже в минулому часі, що попереджує розрив, але ще "вбиралась душа на свято".

Пояснення бїди і її мотивація очевидна (бїду звали Люба), що викликала Причитання, написано в душі голосїнь. Градаційні дії роздайбїди, возведеної в ранг живої істоти (роздавала, розїкрала, розїбрала), допомагають осмислити силу трагедїї. Авторка настїльки вправно оперує словом, бо розумїє сенс слова, його мелодіку і значення форми. Так, вона підсилює суть рдинних незгод використанням слів із суфіксами зі зменшувально-пестливим значенням: щастячко веселеньке, серденьком, традиційними народними побажаннями негарздів розлучниці — "а бодай би ти впала з дуба". Природа реагує на розвал родини харчанням граків, що так само асоціюється з бїдою. Як влучно передано душевний стан героїні: самота, "знята із хреста"! Ще душа опирається, вдягнена в голубї одєжі (голубий колїр символїзує надїю), намагається збагнути, що сталося.

Л.Генїба, відштовхуючись від одиничного, узагальнює. Особисте горе підштовхує до правдивих висновків: "Зла на світі ще багато, / Нинї в нього свято".

У всіх нещастях людина, як правило, завжди звертається до того, хто може захистити, до матерї. Героїня, зрозумїло, у станї, близькому до божевїлля, матерї говорить про горе, як про потїху — "горе в спину дїха". А зозуля, символ смутку, "рочки роздає".

Думаю, що найвищого апогею досягнуто монологом-зїзнанням, котрий допомагає зрозумїти розтерзану ошатну душу гожої дївки, що тужить у невимовній печалї. Глибока філософія, притаманна авторському

сприйняттю життя, возвеличує силу кохання і вміння жїнки бути дружиною. Поетесї вдалося сконденсувати увагу на передачі численних вчинків героїні, що дозволяють говорити про український менталїтет жїнки-хранительки домашнього вогнища. Саме жїнка — головна героїня твору, навколо якої вирує життя. Її душевні страждання через чоловіка, який практично не дїє у творї, хоча повсякчас присутній і їснує як дїйова особа.

Головна героїня, як стверджує поетеса, — з роду мальви, і тому її цвіту вистачало всїм, але вона була жїнкою-берегинєю власного щастя. У розпуці героїня не лає і не проклинає нікого, навпаки, демонструє вміння бути жїнкою, дружиною, і, як здавна в народї велось, бажає всїх гарздів навіть тому, котрому й ймення немає: "Хай тобі ведеться легко / І в свята, і будні". А бїльшого злету душі і вчинку бачимо, здавалося б, у неможливому, але виваженому і по-християнськи правильному: "І відплачу, і відплачу... / І поставлю за нас свїчу".

Самотність, відчай, невимовна туга крають серце героїні, і синонімом щастю тут є антонїм — горе. Ще кують зозулі смутку, бо пішло кохання "на той свїт, ... / Де немає вороття, / Де колю я ноги босї / По стернї мого життя".

І логїчне завершення твору — пророче. Героїня свїдома того, що на цьому життї не закінчилось: на змїну ночї прийде день, а після горя — щастя, "ї співатиме пісень соловей вїнчасто". Марення-прикликання нового щастя справдяться, бо велика сила бажання жїнки матиме винагороду: розхмарилось небо, спинився час, з'являються молодий і молода, чуються звуки вальсу.

Драматична поема "Цвіте терен..." — твір авторїо-графїчний. У ньому теплї спогади дитинства — про бабусю, вїнчальний рушник, який завжди зберїгався на покуті, хлїб і сїль, і в нїй широка душа автора, яка випила гїрку коновку горя і відкрита до щастя.

"Стукайте — і Вам відкриють, просїть — і Вам подадуть, чекайте — і Ви дочекаєтесь", — говорить народна мудрїсть. Отож, коли душа прагне щастя, ще й до того ж красива душа, вона сама себе до нього наблизить. Свїдченням цього є ще один драматичний монолог Л.Генїби "**Повїнчанї степом**". У ньому топос неосяжного степу представлений бїлим свїтом:

Бїлий свїте, на білі крила

Ти вїзьми мене ще, вїзьми!

Я ж любила, не долюбила,

Серед зим'я, серед зими.

Бїлим небом накрию хату,

Нїцї, нїченьцї постелюсь.

Нагукаю його на свято,

Бїле вогнище розпалю.

Словосполучення "бїлий свїт" вжито з рїзними значеннями: у прямому значеннї, у значеннї зима, "перед бїлим свїтом" — перед усїма, "за бїлий свїт" — потойбїччя.

Це поезія чистої степової зими, солодкий елїксир для роздумів. "Бранка степу" вводить у його красу і красу дївочої душі, вартої великого кохання. А краса — це свїтло, що осяває свїт. При цьому свїтлї відкривається істина.

Скїльки є людей, стїльки й мовлено про любов, але щоразу інакше, по-своєму. Так, нїби напїтися свїжої води з чистого джерела — така пісня любовї Л.Генїби. Слова простї й зрозумїлї, але говорить авторка так, що щем охоплює душу: "Це ж так! Саме так, як сказали Ви"! Поетеса вмїє доторкнутися до найтонших порухів серця, вона розумїє слово, його мелодіку — і грає нюансами першого і другого.

Авторське компонування матеріалу своєрідне. Вплетені у драматичні монологи біблійні вислови Соломона та уривки з листів коханого глибше розкривають внутрішнє єство і психологію героїні. Ліричне "я" гармонійно зливається з авторським, а вкупі вони творять гімн коханню.

Жінка кохає чоловіка. За що? Бо він — чоловік. Пам'ятаємо, у Марка Твена Єва намагалася зрозуміти, що таке любов, і зрозуміла, як найперша жінка на землі, тільки те, що пояснити любов не можна, любов приходить невідомо звідки.

Єва молиться, прохаючи, щоб вони могли покинути цей світ разом. А чоловік розуміє, що там, де була вона (ця жінка) — там був РАЙ. Так, серце, здатне любити, це велике багатство.

На благання героїні твору степ віддає обіцяне: у його святій білизні-чистоті це святодійство — зустріч кохання — є якимось незбагненно-величним. Тут авторка послуговується колористикою — білим кольором. Здається, все біле, і навіть чорнота ніченьки розтанула, потонула в білому: "білий світ", "білі крила", "білим небом", "біле вогнище", "на білим тілі", і навіть "біле сонце". Зимно в степу, а душа грає, і її порухи відсвічують у метаннях героїні. Героїня для коханого здатна зривати зірки рукою, бо її душа співає. Здатність передати переживання закоханої жінки поетеси допомагають асоціації: зима біла — символічна смерть природи; білий колір — це і колір смерті в народі Сходу. У цьому контексті білий колір символізує очищення, початок нового кохання. Воно чисте, бо в тексті поеми білий світ залишається незахмареним: чоловік веде жінку білим полем, а жінка стелить чоловікові постіль, як біле небо.

Авторське підсилення ідеї повторами "Як любилося — не долюбилося" і "Я ж любила, не долюбила" звучить як сповідь і ніби благання величних Богів.

Героїня свідомо того, що "нічого не буває рано, нічого не буває пізно, все буває тільки вчасно...". Ці впевнено-ствердні слова заставляють задуматися і спостерегти філософію життя. У молитві половчанки — прохання про долю, звернення до природи, до всіх, хто може допомогти — до вітру, до сонця, до неба. Вона вірить у їхню силу, бо голуби віщують щастя, і сопілка вже грає. Спогад про дитинне, про бабусю, у якій вчилася мудрості, і мамина пісня, і спів соловейка, як провісника щастя, налаштовує на велике почуття. Героїні підвладне все, вона перейде оту гору, за якою її любов, бо вона сама, її спрагла душа — частина цієї природи, а в ній все гармонійне:

*Піду в одній льолі,
Стану в чистому полі,
Вмиюся росюю,
Загорнуся травою,
З квітів постіль застелю,
Очі сонцю затулю,
Ніч високу запалю...*

Героїня свідомо того, що часу лишилося небагато. Метафора "...вже сонце на край неба / на ніч повертає" стверджує це, але її три поклики будуть почуті. Символіка числа три подана в градації: перший раз вона покликає душею, вдруге — в саме серце, втретє — білим тілом. Для самого кохання готується незвичайна діжа, а в ній безпрограшний заміс: дрібка солі, крапля сонця, небо із криниці, "щоб те щастя замісити на святій водиці".

Розмова зі степом, що асоціюється з живою істотою, у заспіві принесла спокій. Світло чарівної половчанки ще комусь потрібне.

Л.Геньба володіє магією слова, барвами і переливами звуків, грою форм, що все вкупі означає майстерність:
*Я вкрала Вас у Вас серед зими,
Украла так, що й неба стало мало.
Десь я, десь Ви, іще немає "ми",
Але земля крутнулася і стала.*

Спостерегти філософію жінки, зануритися в тонкощі її психології, зрозуміти те, що, здавалося б, ніким і ніколи не збагнене, під силу поетеси, бо сутність її від мудрої української баби-скіф'янки:

*Жінки — вони сплять час на мить,
А потім душі грішні п'ють уволю.
Це — як окраєць сонця відломить
І обпектись, й не почути болю.*

Метафорична мова закоханої героїні, всесильне бажання Мудреця збагнути й утримати скарб — ЖІНКУ, його захоплення нею, і Соломонова Пісня над піснями творять всесильну красу земного кохання.

А героїня чаклує, і логічне наголошення займенника "я" підказує, що все вийде:

*Я кохаю тебе коханням,
Про яке ще не знаю сама.
Я придумую очі, руки,
І вітрами думки атую...*

Половчанка свідомо того, що її так само люблять і бажують, намагаються зрозуміти: віншують і зводять на найвищий трон. У її обранця "душа високо лігає". Спокій, що вселився в душу, передано прекрасною звуковою організацією — чергуванням плавного-сонорних *н, м*, та шиплячих *х, ш*:

*Тихо, тихенько, тихше,
Тихо, тихенько — ша...
Наче шкребуться миші,
Чи шкереберть душа.*

І на фоні цієї німої тиші, а стан героїні влучно передано лише одним таким містким "дзвінко", уже дзвонить душа. Поетеса піднімає жінку на небеса: вона "світить он де вгорі...".

Монологи письменниці рясніють висловами спостережень і кодифікаціями сенсу життя: "так просто, так просто, / І в житті так, напевно, бува", "тече ріка життя — чорне днище", "в кургані дримає вічність", "хто глибше добереться, / Той про вічне визнає", "Є чоловік і жінка, / І вічно-земний гріх". Вони супроводжують розлогі думки Л.Геньби про вічне, закодовані в точну формулу життя: "жити — любити, любити — жить...".

Душа поетеси і героїні твору злиті воедино. Вона завжди рвалася у красиве, колись прохаючи "Повези мене у красиве...", а тепер те бажано-жадане красиве "шелестить ... / У глибині душі" закоханої. Той шелест — то звуки великого кохання:

*Сьогодні так любити вже не модно,
Скажи, де так востаннє раював.
Чи рай отам, де сонце йде зі сходу,
Чи рай отут, де ти мене пізнав.*

Драматичність чекання кохання, його прихід, бажання кохання з рівним — це те, що передувало кульмінації твору і вилилось у свято половчанки. Половчанка свідомо того, що вона ще "гожа, / Легесенька, як пір'їна. / І бажана, і красива" — "І в щасті своєму радісна". Величне свято — прихід коханого, і за українською традицією його зустрічає жінка хлібом-сіллю, а поїть чар-зіллям, як велика знахарка, щоб "падало серце покотом".

Героїня п'є велике кохання, гукає у свій омріяний світ, радіє ("над нами очі Бога сині-сині" — синій колір — колір надії), хоча, розуміючи життєвий колообіг, наголошує: поки вона з ним, "з тобою / По саме серце вкопана стою". І вкотре зринає запитання: "Що воно за таке — щастя? / Як у ньому щасливою бути?"

Сама героїня розуміє, що й це кохання колись мине, і, очевидно, на підсвідомому, починаються роздуми Закоханого мудреця спостереженням над природою: "Тихо, наче скрадаючись, падає сніг". А сніг символізує холод, зиму. Мудрець уже знає й те, що кохана залишить його: "знаю, знову спурхнеш, як горобеня..." і що це — "Закон вічної невтамованої жаги".

Наступний монолог-кохання передає глибину красивого душевного щастя закоханої:

*Ти мені небом даний,
Ти мені Богом засланий.
Нині — ти мій коханий,
Позначений днями і числами.
Доріжкою з півдня до півночі,
Думкою навмання.
Сонцем серед ночі,
Просто земним данням.*

Щастя прийшло, його треба тільки утримати. Чому ж і сама поетеса програмує розставання, називаючи розділ "Прощання половчанки"?

Ще на початку твору на підсвідомому рівні ми (жінки) розуміємо, (а чи розуміє це чоловік?!), що його казка щасливих днів буде недовгою, що знаходить абсолютне підтвердження в кінці поеми: це була "різдвяна казка" "ця гра призова новорічна". І хоча закоханий влізнає рідну душу — "ви мене вже розкрадали згори до п'ят" — так до нього промовляє й жінка, все ж — "не повірите, програли. Вам — мат!"). Святокове небо ще цвіте, щастя кохання продовжується, але героїня про

нього говорить уже в минулому часі: "І це було не випадково, / А чомсь було". І далі: "Це було? Не було... Це уява моя...". Розуміємо, що інакше бути не могло, бо:

*Ця феєрія феєрична,
І жінка дуже романтична.*

Людина без кохання — нежива. Вона має любити:
*Біле небо, як постіль, тобі постелю,
Переказую вітром зі сходу,
Що учора, сьогодні, і завтра — люблю
Твою мудрість, і розум, і вроду.*

Споконвічний плін життя — душа виглядає душу. І знову прийде коханий чоловік, цей ніжний легінь, для героїні — білий сад (з цим кольором прийшло очищення душі і заспокоєння), але пухнастий сніг монотонно-го грудня висипає одвічні істини — так було у всі часи, так було у всі віки:

*Це все було до нас,
Коли у відчаї спинився час.
І те, що в нім мовчало до пори,
Хтось сипав, як пухнастий сніг згори.*

Та ні! Цей, обраний, Закоханий мудрець — не простак: він зрозумів жінку! — від неї залишилася "маленька грудочка снігу..." А жінка свою мудрість розсипає повсякчас, і поема закінчується розумінням того, що життя складне: "Це так не просто саночки возить...". І нехай серце закоханого Мудреця повниться надією: "Вірю!.. Люблю! Твій...", бо він — "Самотній, Степовий Вовк"...

Духовність — осердя української національної душі. Немає пісні — немає душі. Л.Геньба співає пісню любові. Отож її драматичні поеми "Цвіте терен..." та "Повінчані степом" — дзеркало художнього світу поетеси.

Шановні читачі!

Передплачуйте часопис "Українська література в загально-освітній школі"

Індекс: 22410

Періодичність — 12 номерів на рік

Передплатити журнал можна в усіх відділеннях зв'язку, починаючи з будь-якого номера

Сподіваємося, що "Українська література в загальноосвітній школі" стане надійним помічником у вашій благородній праці

Редакція